

Tampereen kaupunki: koulutustoimiala - Tampereen kaupungin peruskoulun maahanmuuttajaopetuksen opetussuunnitelma

Koula 13.1.2000 § 3

1. Maahanmuuttajaoppilas tamperelaisessa koulussa

2. Valmistavan opetuksen opetussuunnitelma

2.1 Nykytilanne

2.2. Hallinnolliset järjestelyt

2.3. Opetus

2.4. Opetuksen sisällöt :

- 1) Suomen kielen orientoitumisaineiden aihepiirejä,
- 2) Valmistavan opetuksen suomen kielen kielipillinen sisältö,
- 3) oppilaanohjaus, matemaattiset aineet,
- 4) englantia, taito- ja taideaineet, arviointi ja
- 5) oppiaineet ja tuntijako sekä opetuksen eheyttäminen

3. Suomi toisena kielenä opetussuunnitelma

3.1 Opetuksen tavoitteet

3.2 Opetuksen järjestäminen

3.3 Oppisisällö

3.4 Maahanmuuttajaoppilaiden arviointi

3.4.1 Suomen kielen arviointi 1. - 4. - vuosiluokilla

3.4.2 Suomen kielen arviointi 5. - 6. - vuosiluokilla

3.4.3 Suomen kielen arviointi 7. - 9. - vuosiluokilla

3.4.4. Maahanmuuttajaoppilaiden arviointi muissa oppiaineissa

Mukana liite 1: Suomi toisena kielenä oppisisällöt

liite 2: Opetushallituksen kriteerit

päätösarvosanalle kahdeksan

4. Oppilaiden oman äidinkielen opetuksen opetussuunnitelma

- 4.1 Opetusjärjestelyt
- 4.2 Opetuksen tavoitteet
- 4.3 Opetuksen sisältö
- 4.4 Arviointi

1. Maahanmuuttajaoppilas tamperelaisessa koulussa

Kaikki Suomessa vakinaisesti asuvat kouluikäiset (7 - 17 -vuotiaat) ovat oppivelvollisia.

Maahanmuuttajaoppilaat eivät ole homogeeninen ryhmä, sillä jokaisella lapsella on Suomeen tullessaan oma kokemus- ja kulttuuritaustansa.

Tärkeintä maahanmuuttajaoppilaan kohtaamisessa onkin hänen yksilöllisyytensä huomioonottaminen. Erilaisesta koulu- ja kokemustaustasta johtuen oppilaiden oppimisvalmiudet vaihtelevat huomattavasti. Pakolaisleiriltä luku- ja kirjoitustaidottomana Suomeen tullutta ei voi verrata kuusi vuotta Inkerissä koulua käyneen ja suomea osaavan oppilaan kanssa. Maahanmuuttajaopetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa on pyrittävä joustavasti huomioimaan oppilaiden yksilölliset lähtökohdat. Jokaiselle oppilaalle tulee laatia henkilökohtainen opiskelusuunnitelma kirjallisesti.

Opetuksellisten seikkojen lisäksi opettajan on huomioitava oppilaiden erilainen kokemustausta oppilashuollollisesta näkökulmasta. Moni pakolainen on ennen Tampereelle tuloaan kokenut ja nähnyt asioita, jotka ovat vaikuttaneet oppilaaseen traumaattisesti. Oman erikoisryhmänsä muodostavat tässä mielessä orvot pakolaislapset, joita Tampereen kouluissa on useita. Heidän kohdallaan opettajan ja kasvattajan ensisijainen tehtävä, paljon ennen tiedonjakamistehtävää, on tarjota oppilaalle luotettava ja turvallinen aikuiskontakti.

Erilaisuudesta johtuen oppilaiden ongelmat ovat moninaiset. Moni maahanmuuttaja kärsii ensimmäiset kuukautensa kulttuurishokista eikä kykene omaksumaan tarjottua tietoa. Tämä pätee myös koululaisiin, ja vaikka lapset usein sopeutuvat nopeammin kuin aikuiset uusiin olosuhteisiin, on oppimisvaikeuksien esiintyminen yleistä vielä vuosienkin kuluttua. Kielivaikeudet ovat ilmeisiä. Opettajilta vaaditaan

erityistä kärsivällisyyttä, pitkäjänteisyyttä ja yksilöllistä paneutumista maahanmuuttajaoppilaan tilanteeseen. Tärkeintä on ensin luoda kullekin oppilaalle sopivat opiskeluolosuhteet, jotta oppimisprosessi voi alkaa. Joustavuus koulu- ja opettajatasolla on välttämätöntä tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

Yhteisenä ongelmana kaikilla maahanmuuttajilla on kielivaikeudet. Niihin on pyrittävä keskittymään alusta lähtien, sillä kommunikaatio-ongelmat synnyttävät muita vaikeuksia. Toisaalta kielitaidon kehittyminen nostaa itsetuntoa ja rohkaisee maahanmuuttajaoppilaita kotoutumisprosessissa.

Tämän maahanmuuttajaopetuksen opetussuunnitelman tarkoituksena on toimia perusteena koulukohtaisille opetussuunnitelmille. Maahanmuuttajien opetussuunnitelma noudattaa mahdollisimman pitkälle yleisiä peruskoulun opetussuunnitelman perusteita (POPS 1994). Erityistä huomiota kiinnitetään kuitenkin suomen kielen ja oman äidinkielen opettamiseen. Arvioinnissa noudatetaan kaikkiin peruskoululaisiin käytettyjä periaatteita, kuitenkin niin että päättöarviointia lukuun ottamatta kaikessa arvioinnissa huomioidaan oppilaan suomen kielen taito tai sen puute. Arviointi suoritetaan jokaisen oppilan kohdalla eri tavalla sanallisesti ja/tai numeroilla.

Maahanmuuttajaoppilas voidaan arvioida 8.luokalle asti sanallisesti, mutta peruskoulun päättöarviointi suoritetaan kaikkien oppilaiden osalta samoilla perusteilla ja vertailukelpoisesti. Päättöarvioinnin perusteena käytetään opetushallituksen päättöarvioinnin kriteereitä. Oppilasta tulee kannustaa ja ohjata itsenäiseen oman opiskelunsa arviointiin. Oppilaan vanhempien pitää saada tietoja arvioinnista ja sen perusteista. Tarvittaessa arviointikeskustelussa käytetään tulkkia.

2. Peruskouluun valmistava opetus

2.1 Nykytilanne

Kaikki peruskouluikäiset (7 - 17 -vuotiaat) maahanmuuttajaoppilaat aloittavat koulunkäynnin valmistavassa opetuksessa, jota

järjestetään keskitetysti keskustassa ja Hervannassa. Keskittämisen perusteena on oppilaiden asuinpaikka ja liikenneyhteydet. Luokkien määrää lisätään tarpeen mukaan.

Oppilaat integroidaan suomalaisluokkiin jo valmistavan opetuksen aikana yksilöllisten edellytysten mukaan. Yleisimmät integrointiaineet ovat liikunta, kuvaamataito ja käsityöt. Myös muissa aineissa on mahdollista integroida oppilaita. Valmistava opetus kestää suomen kielen ja opiskelutaitojen kehittymisen mukaan yleensä vuoden. Oppilas voidaan siirtää yleisopetuksen luokkaan ennen maksimiajan (yksi vuosi) täyttymistä jos hänen taitonsa sitä edellyttävät. Ratkaisun siirron ajankohdasta tekevät valmistavan luokan opettaja ja vastaanottavan koulun rehtori vanhempien kanssa käydyn keskustelun jälkeen. Luokkataso, jolle oppilas siirtyy määritellään edellämainittujen yhteistyönä.

2.2 Hallinnolliset järjestelyt

Tällä hetkellä valmistavaa opetusta annetaan Tampereella kahdeksassa ryhmässä, jotka on jaettu alueellisesti kahteen suurpiiriin, Hervantaan ja muuhun kaupunkiin.

Vuosiluokkien 1. - 6. -opetusta voi saada Hervannassa Myllyvuoren koululla, jossa on kaksi ikä- ja taitotasoinen jaettava ryhmää (1.- 3. luokka ja 4. - 6. luokka) ja Ahvenisjärven koululla (alkuopetusluokka) sekä keskustassa Johanneksen koululla, jossa on myös kolme ryhmää (1. - 2. -luokka, 3. - 4. luokka ja 5. - 6.- luokka).

Vuosiluokkien 7. - 9. oppilaat menevät keskitetysti keskustassa sijaitsevalle Sampolan koululle. Peruskoulun valmistavassa opetuksessa olevien oppilaiden viikkotuntimäärät vaihtelevat iän ja oppimisedellytysten mukaan 19 - 30 tuntiin. Jokaiselle oppilaalle tehdään yksilöllinen opiskelusuunnitelma. Nuorten maahanmuuttajien (17- n. 25-vuotiaat) valmistava opetus järjestetään Tampereen Ammattioppilaitoksessa, Pyynikin ja Hervannan toimipisteissä. Lisäksi nuorten valmistavaa opetusta voi saada Tampereen ammatillisessa aikuiskoulutuskeskuksessa (TAKK) ja Tampereen

sosiaalialan oppilaitoksen aikuiskoulutusyksikössä. Nuorten valmistava opetus noudattaa opetushallituksen maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan opetussuunnitelman perusteita (OPH 1999, voimaan 1.8.1999).

Oppilaat pyritään sijoittamaan valmistavassa opetuksessa ikä- ja taitotasoan vastaavaan ryhmään. Valmistavan opetuksen päätavoitteena on kehittää valmiuksia selviytyä suomen kielisessä opetuksessa ja tutustuttaa oppilaat suomalaiseen kouluun ja kulttuuriin sekä innostaa heitä vaalimaan omaa äidinkieltään. Valmistavan opetuksen tehtävä on siis kehittää oppilaiden kielellisiä ja opiskeluteknisiä taitoja ennen siirtymistä yleisopetukseen.

Valmistava opetus kestää tavallisesti kaikilla oppilailla vuoden. Siirtyminen yleisopetukseen on joskus mahdollista jo puolen vuoden opiskelun jälkeen. Oppilaat sijoitetaan luokkiin asuinpaikan, iän ja taitotason perusteella. Ryhmien keskittäminen vain neljään toimipisteeseen parantaa opettajien mahdollisuuksia tiimityöskentelyyn. Opetuksessa pyritään työpariajatteluun ja -työskentelyyn. Jokaiseen valmistavan opetuksen ryhmään pyritään saamaan päätoiminen ja kaksikielinen koulunkäyntiavustaja. Oppilaiden oman äidinkielen opetus pyritään järjestämään valmistavan opetuksen kouluilla niin, että tunnit sisältyvät oppilaiden lukujärjestykseen.

Arviointi suoritetaan sanallisesti oppilaille annettavalla todistuksella ja vastaanottavalle koululle lähetettävällä opiskelun seurantalomakkeella. Viimeksimainitun tavoitteena on antaa luokanopettajalle, aineenopettajalle ja luokanvalvojalle yksityiskohtaista tietoa oppilaan tiedoista ja taidoista. Erityisen tarkasti arvioidaan suomen kielen taidon osaalueet. Oppilaan siirto valmistavasta opetuksesta yleisopetukseen pyritään ajoittamaan lukukauden, mieluiten lukuvuoden alkuun syksyllä. Koulun vaihdossa on valmistavan opettajan rooli tiedonvälittäjänä keskeinen. Hän lähettää vastaanottavalle koululle opiskelun seurantalomakkeen, jossa on

yksityiskohtaista tietoa oppilaan edistymisestä. Tämän jälkeen järjestetään tutustumiskäynti uuteen kouluun.

2.3 Opetus

Opetuksessa noudatetaan valmistavalle opetukselle annettuja opetussuunnitelman perusteita (OPH 13.3.1995) ja yleisiä opetus- ja kasvatustyön periaatteita. Erityisesti korostetaan oppilaiden erilaisuuden kunnioittamista ja yksilöllisen opetusohjelman laatimista ikä ja edeltävä koulunkäynti sekä kulttuuri- ja kokemustausta huomioon ottaen. Tiedollisten ja kielellisten tavoitteiden rinnalla korostetaan sosiaalisen turvallisuuden luomista, mikä myös edistää oppimista. Sosiaalistumista edistävänä ja turvallisuudentunnetta lisäävinä voidaan käyttää perinteisten opetusmenetelmien lisäksi leikkejä, pelejä ja sarjakuvalehtiä. Valmistava ryhmä sinällään toimii turvallisena oppimisympäristönä, joka opettaa oppilaita hyväksymään monikulttuurisuutta ja erilaisuutta. Kaikkien opetusmenetelmien tavoitteena on antaa tilaa oppilaan yksilölliselle kehitykselle ja turvallisuudentunteen muodostumiselle, jotta koulunkäynti Suomessa sujuisi tulevaisuudessakin.

Tärkein oppiaine valmistavassa ryhmässä on suomen kieli, joka on mukana jokaisella oppitunnilla. Kielen opiskelu etenee oppilaan oppimisedellytykset huomioon ottaen luokassa, pienryhmässä ja yksilöllisesti. Jo opetuksen alkuvaiheessa tavoitteena on aktiivinen puhekieli, jota toiminnalliset luokkatilanteet tukevat. Kun oppilaat ovat yhdessä, ovat erilaiset liikuntamusiikki- ja ilmaisutuokiot tärkeä osa toimintaa niin kielen omaksumisessa kuin psyykkisen hyvinvoinnin saavuttamisessa.

Opetuksessa noudatetaan mahdollisuuksien mukaan joustavaa ryhmittelyä. Pienryhmien muodostaminen riippuu oppiaineesta, käsiteltävästä asiasta ja ryhmän/oppilaan yleisestä tasosta. Oppilaalle sopivan tasoiset pienryhmät tarjoavat mahdollisuuden yksilöllisiin keskustelu- ja selostusharjoituksiin. Parityöskentelyssä käytetään mm. toistoharjoituksia. Oppilaiden integrointi

aloitetaan pian opiskelun aloittamisen jälkeen. Integrointi tukee oppilaan yhteenkuuluvuutta kouluyhteisöön, jossa valmistava luokka on luokka muiden joukossa. Opetus etenee teemoittain juhlapäivät ja muut ajankohtaiset tapahtumat huomioiden. Teemoihin liitetään sopivia kieliopin rakenteita. Oppisisällöt ja didaktiset tavoitteet näkyvät liitteestä 1.

Koulunkäyntiavustajina valmistavassa opetuksessa olevat henkilöt toimivat mahdollisuuksien mukaan myös oman äidinkielen (kotikielen ja kulttuurin) opettajina.

Edellämainitun "kaksoisroolin" ansiosta oppilaan oman äidinkielen opettajalla/koulunkäyntiavustajalla on enemmän aikaa oppilaille ja hänen suhteensa näihin tulee läheiseksi. Toisaalta omalla äidinkielellä avustaminen ja äidinkielen opettaminen ovat monessa opetustilanteessa yhtenäinen kokonaisuus, joka kehittää oppilaan kielitaitoa ja ajattelua sekä tukee suomen kielen oppimista.

Olellainen asia koulunkäyntiavustajan roolia määriteltäessä on suhde opettajaan ja vuorovaikutus hänen kanssaan.

Opetustilanteessa avustajan tehtävä on toimia opettajan ohjeiden mukaisesti. Opettaja vastaa puolestaan opetuksen sisällöstä ja suunnittelussa. Avustajan panos on toki suunnitteluvaiheessa keskeinen. Hänen tehtävänsä on tuoda opetuksen suunnitteluun omaan erikoisosaamiseensa perustuva näkökulma.

Erityisesti oppilaan omaan äidinkieleen ja kulttuuristaan liittyvissä asioissa koulunkäyntiavustajan tiedot ja taidot ovat korvaamattomia ja niitä on kunnioitettava. Avustajan kieli- ja kulttuuritaidot ovat tärkeä osa valmistavaa opetusta. Tärkein tekijä opettajan ja koulunkäyntiavustajan toimivassa yhteistyössä on keskinäinen kunnioitus, joustava suhtautuminen toiseen ja jatkuva kommunikointi. Vuorovaikutustaitojen kehittäminen ja jatkuva kouluttautuminen on elintärkeää sekä opettajalle että avustajalle. Opetuksen ohjaajan tehtävä on huolehtia opettajien ja avustajien koulutuksesta.

Koulunkäyntiavustajan työskentelymuotona on samanaikaisopettaminen, jolloin hän vastaa pienryhmätyöskentelystä samassa luokassa opettajan kanssa. Tätä opetustapaa käytetään tasoryhmyksessä esimerkiksi matematiikan tai orientoivien aineiden opiskelussa. Tarvittaessa avustaja antaa oppilaalle myös tukiopetusta pienryhmätilassa, yleensä omalla äidinkielellä. Oppilaiden omaa äidinkieltä puhuvan avustajan rooli korostuu valmistavassa opetuksessa, jossa olevien oppilaiden ja heidän perheidensä suomen kielen taito on heikko.

Avustajan rooliin kuuluu oppilaille epäselvien asioiden, käsitteiden ja koulun käytäntöjen selvittäminen omalla äidinkielellä. Tämä nopeuttaa asioiden hoitoa ja antaa opettajalle enemmän aikaa keskittyä itse opetukseen. Monikulttuurisessa valmistavassa luokassa avustajan työpanoksesta hyötyvät kaikki oppilaat, sillä avustajan opettaessa omaan kieliryhmään kuuluvia lapsia voi opettaja paremmin keskittyä muiden lasten opetukseen. Lisäksi maahanmuuttaja- avustajan läsnäolo luo turvallisuudentunnetta ja pehmentää oppilaiden kulttuurishokkia. Koulunkäyntiavustajan rooli maahanmuuttajaoppilaan elämässä on moninainen: Hän on yhtä aikaa sekä ystävä, kaveri, opettaja että vanhempi.

Avustamisen ja opetustehtävien lisäksi koulunkäyntiavustajien/kotikielen opettajien tehtäviin kuuluu yhteydenpito koteihin ja "kulttuuritulkkina" toimiminen. Lisäksi avustaja auttaa oppilaita käytännön asioissa erityisesti lukuvuoden alussa (matkalippuasiat jne.) ja lukuvuoden lopussa (tutustumiskäynnit oppilaiden tuleviin kouluihin).

2.4 Opetuksen sisällöt

Suomen kielen orientoitumisaineiden aihepiirejä

1) Koulu

- tervehdykset ja ohjeet
- koulupäivä
- luvut (numerot)
- kellonajat
- ajanmääreet (viikonpäivät, kuukaudet, vuodenajat)
- värit

- tavallisimmat paikanmääreet (tässä, tuolla jne.)
- kouluhenkilöstö, koulun tilat
- ruoka
- työvälineet
- koulutyön arkeen liittyviä toimintoja
- koulun slangisanoja
- vuosiluokilla 7. - 9. Suomen koulujärjestelmä

Substantiiveja ja adjektiiveja.

- Kuka?
- Mikä?
- Millainen?
- Minkä värinen?
- Milloin?
- Onko?
- Eikö ole?

2) Koti

- minä: ruumiinosat, aistit, tunteet, vaatteet
- perhe, suku, ystävät
- asunto
- jokapäiväiset toimet
- tavat, juhlat, perinteet
- terveys, sairaus: yleisimmät sairaudet
- yläasteella: normit, uskomukset

Pronomineja. -ko/kö -kysymyksiä.

- Kenen? Minkä? Kenellä? Millä? Mitä jossakin on?
Mitä poika/tyttö/äiti jne. tekee? Mitä sinä/te/teet/te?

3) Lähiympäristö

- pihapiiri, koulutie
- osoite
- sää, luonto
- maaseutu, kaupunki ja kotikaupunki
- sijainti ja suunnat (ilmansuunnat sekä ilmaukset ylös, alas, ulos jne.). Kartta.
- liikenne
- paikkakuntia Suomessa, muita maita, kieliä ja kansoja
- puhelin
- ympäristönsuojelu
- yläasteella joukkotiedotus ja ajankohtaiset tapahtumat
- Suomi ennen ja nyt

Kielto

- Missä? Mistä Mihin? Millä? Miltä? Mille?

4) Palvelut

- kauppa, kioski
- hinnat, raha
- muita mittoja
- terveyskeskus, hammaslääkäri, sairaala, apteekki
- posti, pankki
- kirjasto ja muita nuorten vapaa-aikaan liittyviä palveluja

Adverbit. Konjunktiot

- Mitä? Montako? Paljonko? Kenelle? Mille?
Keneltä? Miltä?

Valmistavan opetuksen suomen kielen kieliopillinen sisältö

- suomen kielen aakkoset ja äänteet
- yksikkö ja monikko
- kongruenssi
- vokaaliharmonia
- astevaihtelu
- kysyminen, myöntäminen, kieltäminen, pyytäminen, kiittäminen
- sanaluokat helpoissa ja yksiselitteisissä tapauksissa
 - substantiivit
 - adjektiivit
 - numeraalit
 - pronominit: erityisesti persoona- ja demonstratiivipronominit ja omistusmuoto
 - verbit: persoonataivutus, persoonamuotoisen verbin tärkeys lauseessa, myöntö/kielto, aikamuodoista preesens ja imperfekti sekä yläasteella imperatiivi ja konditionaali
 - partikkelit yleisesti taipumattomien sanojen ryhmänä, tarkemmin tavallisimmat konjunktiot sekä yleisimpiä adverbejä
- suomen kielen sijamuotojärjestelmän idea ja yleisimmät sijamuodot: nominatiivi, genetiivi, partitiivi ja paikallissijat.

Oppilaanohjaus

Oppilaanohjauksen erityisenä päämääränä on, että maahanmuuttajaoppilas selviää mahdollisimman hyvin opiskelustaan suomalaisessa peruskoulussa ja kykenee tekemään tarkoituksenmukaisia, hänelle soveltuvia koulutusta ja uranvalintaa koskevia ratkaisuja.

Oppilaat totutetaan noudattamaan luokan ja koulun aikataulua ja muita sääntöjä sekä ymmärtämään täsmällisyyden merkitys Suomessa, tiedostamaan oman ryhmän ja koulun jäsenyys sekä tasa-arvon periaatteet. Harjoitellaan suomalaisen koulun työtapoja, varsinkin aktiivisuutta ja itsenäistä tehtävän suoritusta. Työrauhan sekä yhteistyön merkitykseen kiinnitetään huomiota.

Matemaattiset aineet

Opetuksen tavoitteena on, että oppilas pystyy seuraavana lukukautena seuraamaan sijoitusluokkansa suomenkielistä matematiikan opetusta. Jollekin oppilaalle tämä voi merkitä ainoastaan suomenkielisten nimitysten oppimista. Yläasteen maahanmuuttajaoppilaiden joukossa on niitä, joiden tulisi lyhyessä ajassa opiskella usean vuoden matematiikan oppimäärän. Olennaista on valita keskeisimmät asiat ja harjoitella matematiikassa käytettäviä suomenkielisiä nimityksiä.

Opetus aloitetaan diagnostisella jaksolla, jonka jälkeen opettaja laatii kullekin oppilaalle opinto-ohjelman sopivine oppimateriaaleineen.

Sekä vuosiluokilla 1. - 6. että 7. - 9. harjoitellaan runsaasti lukujen ja muiden suomenkielisten termien ymmärtämistä lausuen, kirjoittaen ja lukien niitä.

Vuosiluokkien 1. - 6. keskeiset sisällöt:

- peruslaskutoimitukset ja niihin liittyvät suomenkieliset nimitykset
 - yhteenlasku, summa, laskea yhteen
 - vähennyslasku, erotus, vähentää
 - kertolasku, tulo, kertoa
 - jakolasku, osamäärä, jakaa
 - jakojäännös, jakokulma
- laskeminen vierekkäin ja allekkain
- kertotaulut
- laskujärjestyssopimus
- murto- ja desimaalilukuja harkinnan mukaan
- prosenttilaskentaa
- geometrian perusanastoa: piste, suora, jana, kolmio, nelikulmio, ympyrä, piiri ja kulma.

Vuosiluokkien 7. - 9. opetuksessa varmistetaan ala-asteen keskeisten sisältöjen hallinta.

Lisäaineeksi valitaan koulun yleisestä opetussuunnitelmasta oppilaan seuraavan lukukauden perusopetusluokka huomioiden.

Jokaisessa ryhmässä harjoitellaan päässä laskua ja suullisesti annettujen pienehköjen ongelmien ratkaisua. Täten pyritään varmentamaan suomenkielisten ilmausten ymmärtäminen puhutusta kielestä.

Englanti

Opetuksen tavoitteena on antaa valmiuksia perusopetusryhmään siirtymistä varten pitämällä yllä ja kehittämällä oppilaan kielitaitoa sekä tutustuttamalla hänet vieraan kielen opiskelussa käytettäviin työskentelytapoihin. Mikäli oppilas ei ole aikaisemmin opiskellut englantia, hän ei tavallisesti osallistu opetukseen. Jos oppilas on aikaisemmin opiskellut muuta kieltä kuin englantia, hänet integroidaan mahdollisuuksien mukaan kyseisessä kielessä suomenkieliseen luokkaan.

Taito- ja taideaineet

Taito- ja taideaineiden opetuksen tavoitteena on antaa maahanmuuttajaoppilaalle onnistumisen elämyksiä ja mahdollisuus ilmaista itseään monipuolisesti kielitaidoista riippumatta.

Pyritään tukemaan ja kehittämään oppilaan taustakulttuurille ominaisia taitoja sekä rohkaisemaan oppilasta tuomaan niitä tutuksi suomalaisoppilaille.

Taito- ja taideaineitten opetuksessa pyritään antamaan suomalaisessa koulussa tarvittavia perustaitoja ja -tietoja sekä tuetaan oppilaan kokonaispersoonallisuuden kehitystä. Oppilas oppii huolehtimaan hyvinvoinnistaan ja toimimaan luovasti ja vastuullisesti tasa-arvoperiaatteita noudattaen sekä koulu yhteisössä että myöhemmin koko yhteiskunnassa.

Arviointi

Oppilaille annetaan sanallinen arviointi (todistuskaavake liitteenä). Arviointikeskustelua käytetään opiskelunaikaisessa arvioinnissa. Oppilaan opiskelua seurataan henkilökohtaisella opiskelun seuranta- ja suunnittelulomakkeella.

Oppilasta ohjataan ja kannustetaan itsearviointiin.

Tiivistelmä

Valmistavan opetuksen tavoitteena on, että oppilas

- selviää suomen kielellä jokapäiväisissä kielenkäyttötilanteissa
- tulee toimeen suomalaisessa koulussa ja valmistautuu eri oppiaineiden opiskeluun
- oppii suomen kielen perusrakenteet ja eri aihepiirien perusanasto
- tutustuu lähiympäristöön, suomalaiseen luontoon, kulttuuriin, elinolosuhteisiin ja yhteiskuntaan sekä koulutukseen tarkoituksena luottavainen suhtautuminen tulevaisuuteen Suomessa.
- Opetukseen tulevien oppilaiden erilaiset taustatekijät (ikä, kieli, kulttuuri, koulutus, kasvuympäristö, maassaoloaika) vaikuttavat opetuksen suunnitteluun ja oppilaskohtaisten opinto-ohjelmien muotoutumiseen.

Oppiaineet ja tuntijako

Maahanmuuttajien valmistavassa opetuksessa voidaan noudattaa seuraavaa joustavaa tuntijakoa:

Oppiaineet	Vuosiluokat	Vuosiluokat
	1. - 6.	7. - 9.
Suomen kieli	7-	8-
Englanti	0 - 2	0 - 2
Orientoitumisaineet 1)	3-	5-
Matematiikka	3-	3-
Liikunta	1 - 2	2-
Musiikki	1-	1-
Kuvaamataito	1-	1-
Käsityö, tekninen työ, tekstiilityö	2-	2-
Oppilaan kokonaistuntimäärä	19-	24-

1) Oppiainekokonaisuus, joka sisältää ala-asteella ympäristö- ja luonnontiedon sekä

aineksia biologiasta, maantiedosta ja historiasta sekä yläasteella biologian, maantiedon, historian, yhteiskuntaopin ja oppilaanohjauksen.

Opetuksen eheyttäminen

Valmistavassa opetuksessa noudatetaan kokonaisopetusperiaatetta, jolloin ainoa aihepiiriä käsitellään useiden oppituntien aikana. Tarkoituksena on isätä opetuksen johdonmukaisuutta ja parantaa oppimistuloksia.

Opetuksen eheyttämisen kannalta on tärkeää, että oppilas oppii vertaamaan omaa ja suomalaista kulttuuria sekä löytämään niistä yhteisiä, ihmiselämälle yleisiä piirteitä, jotka auttavat häntä sopeutumaan uuteen kotimaahan.

3. Suomi toisena kielenä opetussuunnitelma

3.1. Opetuksen tavoitteet

Suomi toisena kielenä - opetussuunnitelma noudattaa opetushallituksen syksyllä 1999 antamia kriteereitä ja ne on laadittu yksityiskohtaisemmin kuin äidinkielen opetussuunnitelma. Tarkoituksena on antaa opettajille tukea oppisisältöjen valinnassa, sillä tietous suomi toisena kielenä- opetuksen sisällöistä ja tavoitteista on vielä tällä hetkellä monella opettajalla puutteellinen.

Uuden kielen syvällinen omaksuminen kestää useita vuosia. Aluksi oppilas saattaa nopeastikin oppia suullisen käyttökielen, sujuvan pintakielen. Puhutun ja kirjoitetun kielen monipuolinen hallinta opitaan vähitellen, pitkän ajan kuluessa.

Uuden kielen oppiminen rakentuu vahvan äidinkielen - ajattelun, tunteiden ja identiteetin kehittymisen perustan - taidon varaan. Äidinkielen taitojen vahvistamisen ja suomen kielen vähittäisen oppimisen tavoitteena on oppilaan toimiva kaksikielisyys.

Maahanmuuttajaoppilaille annettavan suomi toisena kielenä -opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle sellaiset suomen kielen perustaidot, joilla hän pystyy toimimaan ja opiskelemaan suomalaisessa kieliyhteisössä. Alkuvaiheessa opiskelun tavoitteena on oppia arkielämän perussanastoa ja suomen kielen perusrakenteet niin, että hän selviää koulussa, toveripiirissä ja

jokapäiväisissä kielenkäyttötilanteissa.

Koulunkäyntiä silmällä pitäen oppilaan tulisi perehtyä eri oppiaineiden peruskäsitteisiin ja niiden käyttöön.

Opiskelun edetessä tavoitteena on, että oppilas harjaantuu ymmärtämään ja puhumaan suomea niin hyvin, että hän pystyy yhä paremmin osallistumaan eri oppiaineiden tunneille, harrastustoimintaan ja käyttämään yhteiskunnallisia palveluja. Vähitellen oppilaan tulisi oppia ymmärtämään ja myös käyttämään kielen vaativiakin rakenteita ja eri oppiaineiden keskeistä sanastoa. Hänen tulisi selviytyä ainakin apuneuvoin eri oppiaineiden kirjallisista töistä sekä pystyä hankkimaan ja välittämään tietoa suomen kielellä. (Pop 1994:65-66.)

Suomi toisena kielenä opetuksen tavoitteena on:

- laajentaa oppilaiden sanavarastoa ja opettaa heitä ymmärtämään suomen kielessä esiintyviä rakenteita, jotta heillä on mahdollisuus ymmärtää oppikirjoissa käytettyä kieltä.
- rohkaista oppilaita käyttämään suomen kieltä mahdollisimman monipuolisesti sekä suullisesti että kirjallisesti.
- rohkaista oppilaita etsimään tietoa ja työskentelemään yhä itsenäisemmin.
- opettaa kaikessa kielenopiskelussa tarvittava käsitteistö ja kannustaa opiskelemaan myös omaa äidinkieltään.
- tukea lapsen ja nuoren omaa kulttuuri-identiteettiä ottamalla huomioon oppilaan kielellinen ja kulttuurinen tausta.
- ohjata oppilasta arvioimaan omaa työskentelyään

3.2. Opetuksen järjestäminen

Opetus järjestetään koulukohtaisesti oppilasmäärän, opetuksen tarpeen ja resurssien mukaan. S2-opetuksen järjestämisessä pyritään päätoimisten opettajien määrän lisäämiseen. Tämä riippuu kuitenkin tukiopetukseen oikeutettujen oppilaiden määrästä sekä oppilaiden sijoittumisesta kouluihin. Pääsääntönä on, että jos koulussa on vähintään kymmenen maahanmuuttajaoppilasta, kouluun pyritään järjestämään koulun ulkopuolinen, päätoiminen S2-opettaja, mikäli koulu sitä haluaa. Jos maahanmuuttajaoppilaiden lukumäärä koulussa on alle kymmenen, toivotaan koulun keskittävän S2-opetusta tehtävään valitulle opettajalle.

Nämä S2-tunnit voidaan tulevaisuudessa lukea osaksi opettajan opetusvelvollisuutta.

Opetuksen ohjaaja suunnittelee ja koordinoi S2-opetusta sekä järjestää opettajille koulutusta. S2-opetuksessa ja sen arvioinnissa noudatetaan peruskoulun opetussuunnitelman perusteita ja Tampereen omaa S2-opetussuunnitelmaa. Suomi toisena kielenä -opetuksen suunnittelu, toteuttaminen ja arviointi suoritetaan tiiviissä yhteistyössä luokanopettajien, aineenopettajien, erityisopettajien ja kotikielen opettajien -sekä avustajien kanssa. Mikäli oppilaat eivät osallistu suomenkielisille oppilaille tarkoitetuille äidinkielen tunneille, suomi toisena kielenä -opetuksen tulee sisältää ainakin soveltaen niitä oppisisältöjä, joita äidinkielen tunneilla käsitellään.

3.3. Oppisisällöt

Suomi toisena kielenä -opetuksessa tulee ottaa huomioon oppilaan ikä, aikaisempi koulunkäynti sekä oppilaan taidot omassa äidinkielessä. Jokainen oppilas etenee omien kykyjensä ja edellytystensä mukaan ja hänelle pyritään laatimaan henkilökohtainen opinto-ohjelma.

S2 oppitunneilla opiskellaan suomen kieltä ja harjoitellaan sen käyttöä opiskeluun liittyvissä kielenkäyttötilanteissa. Aluksi vahvistetaan oppilaan suullista ilmaisutaitoa ja myöhemmin keskitytään parantamaan oppilaan valmiuksia ilmaista itseään myös kirjallisesti. Sanavaraston laajentaminen on oleellinen osa suomi toisena kielenä -opetusta. Oppiaines valitaan oppilaan omasta kokemukspiiristä ja elinympäristöstä. Työtavoissa korostetaan kielen vuorovaikutusluonnetta: oppilasta rohkaistaan käyttämään kieltä niin suullisesti kuin kirjallisestikin. Opittu asia pyritään aina liittämään käyttöyhteyteensä.

Opetuksen taustalla ovat suomen kielen perusrakenteet, jotka jäsentävät kielen opiskelua. Keskeistä opetuksessa ovat rakenteet, jotka mahdollistavat suomenkielisen keskustelun sekä yleiskielisten tekstien ymmärtämisen. Opetuksen tulisi sisältää ainakin seuraavat kielen perusrakenteet:

- lyhyen ja pitkän vokaalin sekä geminaatan erottaminen
- astevaihtelun tunnistaminen ja käyttäminen
- verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa
- kiellon ilmaiseminen, kieltosanan taipuminen
- paikan ilmaisu paikallissijojen avulla
- objektin ilmaiseminen
- vertailun ilmaiseminen
- tavallinen sanajärjestys

Opiskelun edetessä oppilasta perehdytetään lisäksi vaikeampiin rakenteisiin, esim. lauseenvastikkeisiin ja verbin nominaalimuotoihin. Sanavaraston kartuttua tutustutaan virkerakenteeseen ja erilaisiin kielen keinoihin ilmaista asioiden suhteita (syntaksi).

Muilla kielen osa-alueilla suomi toisena kielenä - opetuksen tavoitteena on, että oppilas:
Puhuminen

- osaa esittää kysymyksiä
- osaa antaa suullisia ohjeita
- osaa selostaa tapahtumia
- osaa kertoa tarinoita
- osaa pitää pienimuotoisia suullisia esitelmiä
- hallitsee puhekielen eri rekisterit

Lukeminen

- tuntee suomalaiset aakkoset ja numerot ja muut kirjalliset symbolit
- osaa lukea suomen kieltä sujuvasti (mekaaninen kielitaito)
- osaa lukea helppoja tekstejä ja ymmärtää lukemansa
- ymmärtää oppikirjojen keskeisimmät asiakokonaisuudet
- osaa etsiä tietoa kirjoista
- hallitsee reaaliaineiden opiskelutekniikan
- tutustuu lasten ja nuorten kirjallisuuteen

Kirjoittaminen

- osaa kirjaimet ja numerot
- osaa kirjoittaa helppoja sanoja ja lukuja sanelusta virheettömästi
- osaa tuottaa itse lyhyitä, yksinkertaisia lauseita lähes virheettömästi
- osaa kirjoittaa tarinoita, juttuja, viestejä ym.
- ymmärtää ja muistaa puhutun ja kirjoitetun kielen erot

kts. myös Liite I

3.4. Maahanmuuttajaoppilaiden arviointi

Maahanmuuttajaoppilaat arvioidaan yksilöllisesti ja joustavasti, kuitenkin opetussuunnitelman perusteiden mukaan mahdollisimman pitkälti peruskoulun yleisiä arvosteluperiaatteita noudattaen. Oppilaalle, jonka äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli, voidaan antaa suoritettu/hylätty merkintä, sanallinen arvio tai osallistumismerkintä niissä oppiaineissa, joiden arvosteluun numeroin ei ole perusteita oppilaan puutteellisen opetuskielen taidon vuoksi. Hopolomaketta on mahdollista käyttää numeroarvioinnin tukena.

Maahanmuuttajaoppilaiden suomen kielen taito on arvioitava S2-kriteerein. Oppilaan oma äidinkieli arvioidaan erikseen.

Suomen kielen arvosana merkitään todistukseen kohtaan:

Äidinkieli ja kirjallisuus

- S2
- äidinkieli (esim. somali)

3.4.1. Suomen kielen arviointi 1. - 4. -vuosiluokilla

Vuosiluokkien 1. - 4. oppilaat arvioidaan sanallisesti.

3.4.2. Suomen kielen arviointi 5. - 6. -vuosiluokilla

4 - 5

Oppilaan suullinen kielitaito riittää tavallisimmissa arkipäiväisissä tilanteissa selviytymiseen. Ääntäminen saattaa vaikeuttaa opiskelijan puheen ymmärtämistä. Oppilas kykenee ymmärtämään hitaasti puhuttua suomea, kun aihepiiri on tuttu. Kirjallinen ilmaisu on niukkaa ja rakenteiden tuntemus on vähäistä. Oppilas kykenee ymmärtämään yksinkertaisia kirjoitettuja arkipäivän viestejä.

Koulumenestys:

- ei selviydy tehtävistään itsenäisesti

6

Oppilaan suullinen kielitaito riittää arkipäivän tilanteissa selviytymiseen, mutta uudet ja oudot tilanteet tuottavat vaikeuksia. Ääntämisessä on vierautta, joka ei kuitenkaan merkittävästi vaikeuta opiskelijan puheen ymmärtämistä. Oppilas kykenee kohtalaisesti ymmärtämään selkeää puhetta, jos aihepiiri ei ole aivan tuntematon. Oppilas kykenee välittämään kirjallisesti oleellisimman lyhyissä viesteissä, mutta heikko rakenteiden hallinta vaikeuttaa tuottamista. Oppilas kykenee ymmärtämään pääpiirteet yksinkertaisista teksteistä.

Koulumenestys:

- oppilas tarvitsee runsaasti tukea
- ei saavuta tyydyttäviä arvosanoja suomi toisena kielenä-kokeissa

7

Oppilaan suullinen kielitaito on melko hyvä, ja se riittää selviytymiseen useimmissa käytännönläheisissä arkielämän tilanteissa. Ääntäminen on ymmärrettävää. Oppilas kykenee ymmärtämään melko paljon normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta, jos aihepiiri ei ole aivan tuntematon. Oppilas kykenee tuottamaan erilaisia lyhyitä tekstejä, mutta asioiden laajempi käsittely kirjallisesti on vielä vaikeaa. Oppilas tuntee melko hyvin kielen rakenteita, mutta niiden käyttäminen on horjuvaa. Oppilas ymmärtää pääpiirteet yleiskielisestä tekstistä.

Koulumenestys:

- oppilas saa suomi toisena kielenä kokeista tyydyttäviä arvosanoja
- oppilas on yleensä tehnyt kotitehtävänsä

8

Oppilaan suullinen kielitaito on hyvä, ja hän kykenee ymmärtämään yleiskielistä puhetta hyvin. Oppilas kykenee ilmaisemaan itseään

kirjallisesti, vaikka kieliopin rakenteissa on vielä puutteita. Oppilaan kielitaito on riittävä selvittääkseen normaaliopetuksessa. Oppilas kykenee ymmärtämään olennaisen asiatekstistä.

Koulumenestys:

- oppilas saa suomen toisena kielenä kokeista hyviä arvosanoja
- oppilas tekee kotitehtävät säännöllisesti

9 - 10

Oppilaan suullinen kielitaito on hyvä, ja hän kykenee ymmärtämään suurimman osan myös nopeatempoisesti puhutusta yleiskielestä. Oppilas kykenee kirjoittamaan erityyppisiä tekstejä. Epätarkkuus kielen perusrakenteissa on vähäistä. Opiskelija ymmärtää eri tyyppisiä tavallisia tekstejä hyvin.

Koulumenestys:

- oppilas saa suomen toisena kielenä kokeista kiitettäviä arvosanoja
- oppilas tekee aina kotitehtävänsä

3.4.3. Suomen kielen arviointi 7. - 9. -luokilla

4 - 5

Oppilas ymmärtää hitaasti puhuttua suomea, kun aihepiiri on tuttu. Kirjallinen ilmaisu on niukkaa, ja rakenteiden tuntemus vähäistä. Kykenee ymmärtämään yksinkertaisia kirjoitettuja arkipäivän viestejä.

Koulumenestys:

- ei pysty tekemään tehtäviään itsenäisesti

6

Selviää arkisista kielenkäyttötilanteista. Kykenee kirjoittamaan lyhyitä viestejä tutuista aihepiireistä, mutta heikko rakenteiden hallinta vaikeuttaa tuottamista. Ymmärtää pääpiirteet yksinkertaisista teksteistä.

Koulumenestys:

- tarvitsee vielä runsaasti apua selviytyäkseen koulutehtävistään
- ei yllä tyydyttäviin arvosanoihin suomen kielen (S2) kokeissa

7

Oppilaan suullinen kielitaito on melko hyvä, ja se riittää selviytymiseen useimmissa arkipäivän tilanteissa. Ääntäminen on ymmärrettävää. Kykenee tuottamaan erilaisia lyhyitä tekstejä. Tuntee melko hyvin kielen rakenteita, mutta niiden käyttäminen on vielä horjuvaa.

Koulumenestys:

- suomen kielen (S2) kokeista tyydyttäviä arvosanoja
- useimmiten aktiivinen ja yhteistyöhaluinen
- kotitehtävät yleensä tehtyinä

8

Oppilaan suullinen kielitaito on hyvä. Hän kykenee myös ilmaisemaan itseään kirjallisesti, vaikka kieliopin rakenteissa on vielä puutteita. Kykenee ymmärtämään pääpiirteet yleiskielisestä tekstistä.

Koulumenestys:

- suomen kielen (S2) kokeista hyviä arvosanoja
- aktiivinen ja yhteistyöhaluinen
- tekee kotitehtävät säännöllisesti

9

Oppilaan suullinen kielitaito on hyvä. Hän osaa kirjoittaa erilaisia tekstejä, esimerkiksi esseetyypisiä koevastauksia. Epätarkkuus kielen perusrakenteissa on vähäistä. Ymmärtää erityyppisiä tekstejä.

Koulumenestys:

- suomen kielen (S2) kokeista kiitettäviä arvosanoja
- aktiivinen ja yhteistyöhaluinen
- tekee kotitehtävänsä

10

Oppilaan suullinen kielitaito on erinomainen. Hän osaa kirjoittaa erityyppisiä tekstejä, esimerkiksi pitkiäkin esseetyyppisiä koevastauksia. Epätarkkuus kielen perusrakenteissa on vähäistä. Ymmärtää vaikeitakin tekstejä. Ei tarvitse suomi toisena kielenä -opetusta.

Koulumenestys:

- suomen kielen (äidinkielen) kokeista kiitettäviä arvosanoja
- aktiivinen ja yhteistyöhaluinen
- tekee aina kotitehtävänsä

3.4.4. Maahanmuuttajaoppilaiden arviointi muissa oppiaineissa

Oppilasarvostelu kokeissa

Erityisopettajan ja/tai maahanmuuttajien suomen kielen opettajan kanssa keskustellaan oppilaan suomen kielen taidosta ja sen perusteella tehdään valinta sopivasta koemuodosta eri aineissa. Suomen kielen opettaja / luokanopettaja voi tarvittaessa muokata kokeen selkokielelle.

Koevaihtoehdot ovat seuraavat:

1. sama koe kuin muilla: tarvittaessa selkokielinen versio
2. sama koe kuin muilla: kokeessa saa turvautua käytettyyn oppimateriaaliin
3. erilainen, helpotettu koe tai vain osa-alueen/osa-alueiden suoritus

Koe arvostellaan vastaavasti:

1. numero
2. numero: maininta apuneuvojen käytöstä
3. numero tai suorituspisteet: maininta helpotettu koe

Jos oppilas epäonnistuu kokeessa, se voidaan tehdä maahanmuuttajaopetuksessa uudelleen

opettajan toimiessa tulkkina solmukohdissa. On kuitenkin huomattava, että apuneuvoja käyttämällä koenumero ei ole suoraan verrannollinen ikäluokan muiden oppilaiden suorituksiin. Tämä on tehtävä selväksi oppilaalle.

Oppilasarviointi todistuksessa

Mikäli oppilas on saanut hyväksytyjä numeroita koko ikäluokan kokeessa ilman apuneuvoja, on perusteltua antaa arvostelu numerona todistukseen.

Jos oppilas on suorittanut kokeensa hyväksyttävästi apuneuvoja käyttämällä, on huomattava, että todistusnumero voi olla välttävä (5) tai korkeintaan tyydyttävä (6, 7).

Mikäli kaikki arvosanaan vaikuttavat suoritukset jäävät alle perustason, annetaan osallistumismerkintä.

Vieraskielinen oppilas, joka ei ole puutteellisen opetuskielen taidon vuoksi suorittanut vuosiluokan koko oppimäärää opiskelemansa luokkatason opetussuunnitelman vaatimusten mukaisesti, voidaan opetussuunnitelman perusteiden mukaan siirtää seuraavalle vuosiluokalle koulun johtajan ja oppilaan opettajien päätöksellä, mikäli hänellä arvioidaan olevan edellytyksiä seuraavan vuosiluokan suorittamiseen.

Oppilasarviointi päättötodistuksessa

Opetussuunnitelman perusteiden mukaan päästötodistuksen arvostelu koskee oppilaan opiskelua koko yläasteen ajalta, jolloin mahdollinen peruskoulun loppuvaiheessa tapahtuva suoritustason muutos jossain oppiaineessa ei yksinään ratkaise päättöarvosanan muotoutumista.

Oppilaan kielitaidon karttuessa lisätään numeroin arvosteltavien oppiaineiden määrää ja lopuksi päästötodistukseen arvostellaan kaikki oppiaineet numeroin.

Mikäli oppilaalta jää suorittamatta jokin kaikille yhteinen oppiaine, hänet veloitetaan suorittamaan ko. aine esim. valinnaisaineena saadakseen päästötodistuksen.

kts. Opetushallituksen kriteerit päättöarvosanalle

8, Liite II

4. Oppilaiden oman äidinkielen opetussuunnitelma

4.1 Opetusjärjestelyt

Kotikielen ja -kulttuurin opetuksesta valtio korvaa kunnalle enintään 86 prosenttia oppituntia kohti. Opetus voidaan aloittaa, jos neljä oppilasta samasta kieliryhmästä sitä haluaa. Opetus järjestetään Tampereella keskitetysti keskustassa ja Hervannassa. Kotikielen opetus on vapaaehtoista. Jos oppilas osallistuu opetukseen, on läsnäolo oppitunneilla pakollista. Tunnit pyritään sijoittamaan sille koululle, jossa oppilaiden enemmistö käy. Opetusta annetaan kaksi tuntia viikossa, jos neljän samaan kieliryhmään kuuluvan oppilaan vanhemmat sitä haluavat ja sopiva opettaja on saatavissa. Mikäli oppilaita on yli kaksitoista, voidaan kotikielen ryhmä jakaa kahtia. Jatkossa opetusryhmiä perustetaan alueittain, jos riittävän suuri ryhmä syntyy. Oppilas on oikeutettu osallistumaan oman äidinkielen opetukseen koko yleissivistävän koulutuksen, siis peruskoulun ja lukion ajan.

Lukuvuonna 1998 - 1999 oman äidinkielen (kotikielen ja kulttuurin) opetusta annettiin 14 kielessä 15 opettajan toimesta yhteensä 34 ryhmässä. Eniten opetusryhmiä (kymmenen) on venäjän kielessä. Oppilaiden oman äidinkielen opetus arvioidaan vuosiluokilla 1. - 6. vain sanallisesti erillisellä todistuslomakkeella ja vuosiluokilla 7. - 9. lisäksi numeroin lukuvuoden päättyessä. Mahdollisuuksien mukaan vanhemmat saavat arvioinnin myös omalla äidinkielellään. Vanhemmat pyritään saamaan mukaan arviointiin ja henkilökohtaisten opetussuunnitelmien laadintaan.

Jokaiseen opetettavaan äidinkieleen laaditaan oma opetussuunnitelmansa, jossa huomioidaan kielen ja kulttuurin erityispiirteet ja tarpeet. Opetussuunnitelmat valmistuvat yksitellen. Opetuksen pääpaino on kielen opetuksessa, mutta kulttuuria pyritään tuomaan esiin mahdollisuuksien mukaan. Vanhemmat määrittelevät oppilaan äidinkielen.

4.2 Opetuksen tavoitteet

Eri kielten ja kulttuurien erityispiirteistä huolimatta voidaan äidinkielen opetukselle määritellä yleiset perusteet. Yhteistä kaikessa äidinkielen opetuksessa on pyrkimys tukea oppilaan kieli- ja kulttuuri-identiteetin muodostumista ja terveen itsetunnon kehitystä. Oppilaan kasvaminen kaksikieliseksi ja -kulttuuriseksi yhteiskunnan jäseneksi vaatii suomen kielen taidon lisäksi oman äidinkielen syvällistä ja monipuolista hallintaa. Peruskoulun opetussuunnitelman perusteiden (POPS 1994) mukaisesti opetuksen tavoitteena on, että oppilas tulee tietoiseksi oman etnisen ryhmänsä kulttuuriperinnöstä ja oppii arvostamaan sitä.

Ensimmäisten opiskeluvuosien tavoitteena on, että oppilas pystyy käyttämään äidinkieltään muissakin kuin kodin suullisissa kielenkäyttötilanteissa. Erityisen tärkeää on koulun tarjoamassa opetuksessa on, että oppilas oppii lukemaan ja kirjoittamaan äidinkieltään sekä kehittämään luku- ja kirjoitustaitoaan jatkuvasti. Varsinkin päiväkodista tai peruskoulun ensimmäisiltä vuosiluokilta koulunsa Suomessa aloittavien kohdalla oman äidinkielen kirjallinen taito voi jäädä saavuttamatta jos päiväkodit ja koulut eivät järjestä systemaattista ja pitkäjänteistä äidinkielen opetusta.

Myöhemmin tavoitteisiin lisätään oppilaan tutustuttaminen oman kielialueensa asiateksteihin, kertomaperinteeseen ja kaunokirjallisuuteen. Myös nuorimmille oppilaille pitää lukea satuja omalla kielellä ja kertoa tarinoita omalta kulttuurialueelta. Oman äidinkielen opintojen loppuvaiheessa (yleissivistävän koulutuksen päättyessä) oppilaan tulee kyetä tuottamaan erilaisia tekstejä omalla kielellään ja analysoimaan lukemiaan erityyppisiä tekstejä sekä käyttämään omaa kieltään eri viestintävälineissä.

4.3 Opetuksen sisältö

Oman äidinkielen opetuksen yleisenä lähtökohtana on kunkin kielen ominaislaatu, rakenne, kirjakielen kehitystilanne ja koko kulttuuritausta. Opetus etenee yleisistä

perusteista huolimatta yksilöllisesti, joustavasti ja oppilaskohtaisesti. Periaatteessa jokaisella oppilaalla on oma opetusohjelmansa. Yksilöllisen opetuksen sisältöjä määriteltäessä otetaan huomioon oppilaan ikä, kielellinen kehitys, kulttuuritausta, aikaisempi koulunkäyntitausta ja saatu opetus sekä opiskelutottumukset. Oleellista on, että äidinkieltä lähestytään oppilaan näkökulmasta.

Opetuksen sisältöalueita ovat ensimmäisinä 2 - 3 opiskeluvuosina kuunteleminen ja puhuminen, erityisesti ääntäminen ja intonaatio. Opetuksessa käytetään runsaasti satuja, loruja ja kertomuksia. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään suullisesti omalla kielellään sekä opetetaan hankkimaan tietoa kuuntelemalla ja puhumalla.

Seuraavan neljän opiskeluvuoden aikana keskitytään enemmän lukemiseen, kirjoittamiseen ja kirjallisuuteen. Lukeminen aloitetaan tutuista tarinoista, mieluiten omalta kulttuurialueelta. Kirjoittamisessa paneudutaan tekniikkaan ja oikeinkirjoitukseen. Kirjallisuuteen tutustuminen aloitetaan helpommista kaunokirjallisista teoksista. Kielioppia ja rakenteita opetetaan funktionaalisesti muun kielen opetuksen rinnalla. Kirjoittamisen opetuksessa pyritään lisäksi huomioimaan oppilaan omat viestintätarpeet, joita konkretisoidaan viesteillä ja omiin tunteisiin perustuvilla kirjoituksilla.

Viimeisten opiskeluvuosien aikana siirrytään opetuksessa kielitiedon suuntaan vahvistaen samalla edellämainittuja kielen osa-alueita. Oppilasta opastetaan tekemään havaintoja oman äidinkielen rakenteesta ja ominaispiirteistä sekä vertaamaan niitä suomen kielen vastaaviin. Kirjallisuuden osuus lisääntyy ja oppilaat analysoivat ja referoivat lukemaansa. Myös kirjoitelmissa siirrytään vaativampiin, myös tietoon ja tieteeseen pohjautuviin kirjoitelmiin. Samalla oman äidinkielen opetus palvelee oppilaan suomen kielen ja suomen kielellä tapahtuvaa oppimista.

4.4 Arviointi

Maahanmuuttajaoppilaiden oman äidinkielen opiskelu arvioidaan sanallisesti erillisellä todistuslomakkeella. Vuosiluokkien 7. - 9. oppilaat arvioidaan lisäksi perinteisellä numeroarviointilla. Samaa kieltä ei voi arvioida sekä äidinkielenä että vieraana kielenä. Mikäli kieli arvioidaan äidinkielenä siitä saatava arvosana sijoitetaan todistuksessa äidinkieli ja kirjallisuus-otsikon alle. Arvioinnissa huomioidaan oppilaan kielitausta, hänen mahdollisuutensa käyttää kieltä ja hänen kielessä saamansa opetus. Oppilaan oman äidinkielen opetus arvioidaan päättötodistuksessa numerolla, jos oppilas on opiskellut omaa äidinkieltään vuosiluokkien 7. - 9. aikana vähintään kaksi vuosiviikkotuntia. Muussa tapauksessa oppilas arvioidaan merkinnällä hyväksytty.
